

উত্তৰ প্ৰদেশ চৰকাৰ

বনাম

চন্দ্ৰিকা

২৯ অক্টোবৰ, ১৯৯৯

[ন্যায়াধীশ কে.টি. থমাছ আৰু ন্যায়াধীশ এম.বি. শ্বাহ]

ফৌজদাৰী বিচাৰ-ফৌজদাৰী গোচৰ-প্লি বাগেইনিঙৰ ভিত্তিত নিষ্পত্তি-অনুমোদিত নহয় বুলি ৰায় দিয়া হয়।

ভাৰতীয় দণ্ডবিধি, ১৮৬০: ধাৰা ৩০২, ৩০৪, ৩০৭ আৰু ৩৪- হত্যা- ৩০৪ নং ধাৰাৰ অধীনত অভিযুক্ত- ৩০৪ নং ধাৰাৰ অধীনত বিচাৰ আদালতে দোষী সাব্যস্ত কৰা-আপীল-উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ দ্বাৰা গোচৰৰ প্লি বাগেইনিং গ্ৰহণ- উচ্চ ন্যায়ালয়ে ৩০৪ নং ধাৰাৰ অধীনত দোষী সাব্যস্ত হোৱাটো সমৰ্থন কৰে যদিও ইতিমধ্যে কাৰাগাৰত কটোৱা সময়সীমালৈ এই শাস্তি হ্ৰাস কৰে- উচ্চ ন্যায়ালয়ত আপীল- উচ্চ ন্যায়ালয়ে এই প্লি বাগেইনিং গ্ৰহণ কৰাটো অবৈধ আৰু ভুল বুলি ঘোষণা কৰিছে- প্লি বাগেইনিঙৰ ধাৰণাক ৰাজহুৱা নীতিৰ বিৰুদ্ধ বুলি ৰায় দিয়া হৈছে- আদালতে যোগ্যতাৰ ভিত্তিত গোচৰৰ সিদ্ধান্ত লোৱা উচিত- যদি অভিযুক্তই নিজৰ দোষ প্ৰকাশ কৰে তেন্তে আদালতে উপযুক্ত শাস্তি প্ৰদান কৰিব লাগে- অভিযুক্তই কেৱল দোষ স্বীকাৰ কৰাটোৱেই শাস্তি হ্ৰাস কৰাৰ কোনো ভিত্তিত নহয়।

প্ৰতিবাদীৰ লগতে আন দুজন অভিযুক্ত ব্যক্তিৰ বিৰুদ্ধে ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ ৩০২ আৰু লগতে ৩০৭ আৰু ৩৪ নং ধাৰাত অভিযোগ উত্থাপন কৰা হয়। সত্ৰ ন্যায়াধীশে তেওঁক ৩০৪ নং ধাৰাত দোষী সাব্যস্ত কৰি আঠ বছৰৰ কঠোৰ কাৰাদণ্ডৰ শাস্তি প্ৰদান কৰে। এই আপীলত প্ৰতিবাদীয়ে দোষী সাব্যস্ত হোৱাৰ সিদ্ধান্তক প্ৰত্যাহ্বান নজনোৱাৰ সিদ্ধান্ত লৈছিল বৰঞ্চ কম শাস্তিৰ বাবে আলোচনাত মনোনিৱেশ কৰিছিল। উচ্চ ন্যায়ালয়ে প্লি বাগেইনিং গ্ৰহণ কৰি ৩০৪ নং ধাৰাৰ প্ৰথম খণ্ডৰ অধীনত প্ৰতিবাদীৰ দোষী সাব্যস্ত হোৱাটো বাহাল ৰাখিছিল যদিও ইতিমধ্যে পাৰ কৰা কাৰাদণ্ডৰ সময়সীমা আৰু ৫০০০ টকা জৰিমনা আৰু ধন পৰিশোধ নকৰিলে ছমাহৰ বাবে কঠোৰ কাৰাদণ্ডৰ শাস্তি সলনি কৰে। উচ্চ ন্যায়ালয়ে নিজৰ ৰায়দানত প্ৰতিবাদীক প্ৰকৃততে কিমান সময় কাৰাগাৰত বন্দী হৈছিল সেই কথা উল্লেখ কৰা নাছিল যদিও লক্ষ্য কৰিছিল যে যিহেতু এই ঘটনা বহু আগতেই সংঘটিত হৈছিল আৰু আপীলকাৰীজন বিচাৰাধীন কাৰাবন্দী আৰু দোষী হিচাপেও কিছুদিন কাৰাগাৰত আছিল, সেয়েহে বিচাৰ আদালতে দিয়া কাৰাদণ্ডৰ বাকী থকা সময়ছোৱাক সলনি কৰাটো বাঞ্ছনীয় আছিল।

‘প্লি বাগেইনিং’ৰ বৈধতা সম্পৰ্কে এই আদালতত চৰকাৰী পক্ষই কৰা আবেদনৰ ক্ষেত্ৰত:

আবেদন মঞ্জুৰ কৰি আদালতে ৰায়দান কৰে যে-

১. উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ এই নিৰ্দেশ স্পষ্টভাৱে অবৈধ আৰু ভুল। ফৌজদাৰী ন্যায় ব্যৱস্থাত প্লি বাগেহিনিঙক স্বীকৃতি দিয়া হোৱা নাই আৰু ই ৰাজহুৱা নীতিৰ বিৰুদ্ধে যায়। ১৯৭৩ চনৰ ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ৩২০ নং ধাৰাত আদালতৰ অনুমতি সাপেক্ষে বা অবিহনে কিছুমান অপৰাধ নিষ্পত্তি কৰাৰ অনুমতি দিয়া হৈছে। এই বিধানৰ বাহিৰে ফৌজদাৰী গোচৰত আলোচনাৰ জৰিয়তে নিষ্পত্তিৰ অনুমতি দিয়া হোৱা নাই। গুৰুতৰ ফৌজদাৰী আপীল বা গোচৰত সঠিক শুনানি আওকাণ কৰাৰ এই প্ৰথাক উৎসাহিত কৰা উচিত নহয়। দোষী সাব্যস্ত হোৱাৰ ভিত্তিত লম্বু শাস্তিৰ বিনিময়ত প্ৰমাণক আওকাণ কৰিবলৈ ৰাষ্ট্ৰ, অভিযুক্ত বা ন্যায়াধীশ কোনোৱেই সন্মত হ'ব নোৱাৰে।

(২৪১-এইচ; ২৪২-এ, বি)

২. এইটো এটা সুপ্ৰতিষ্ঠিত নিয়ম যে আদালতে প্লি বাগেহিনিঙৰ জৰিয়তে অপৰাধমূলক গোচৰ নিষ্পত্তি কৰিব নোৱাৰে। আদালতে গোচৰৰ মেৰিটৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি সিদ্ধান্ত ল'ব লাগিব। যদি অভিযুক্তই দোষ স্বীকাৰ কৰে, তেন্তে আদালতে উপযুক্ত শাস্তি প্ৰদান কৰিব লাগিব। আপীল বা পুনৰীক্ষণৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰাৰ সময়ত আদালতৰ মূল কাম হ'ল উপলব্ধ প্ৰমাণৰ ভিত্তিত অভিযুক্তজন দোষী নেকি সেইটো নিৰ্ণয় কৰা। যদি অভিযুক্তজন দোষী হয়, তেন্তে আদালতে উপযুক্ত শাস্তি প্ৰদান কৰিব বা বাহাল ৰাখিব লাগিব। প্ৰমাণে অভিযুক্তক অপৰাধৰ সৈতে স্পষ্টভাৱে সংযোগ কৰে বুলি যদিহে আপীলকাৰী বা তেওঁলোকৰ অধিবক্তাই দোষী সাব্যস্ত কৰাটো গ্ৰহণ কৰে, তথাপিও আদালতে চূড়ান্ত আদেশ দিয়াৰ আগতে এই স্বীকাৰোক্তি প্ৰমাণৰ সৈতে মিল থকাটো নিশ্চিত কৰিব লাগিব। এনে ক্ষেত্ৰত আদালতে অভিযুক্তই কৰা অপৰাধৰ সমানুপাতিক শাস্তি প্ৰদান কৰিব লাগিব। কেৱল অপৰাধ স্বীকাৰ কৰাটোৱেই শাস্তি হ্রাস কৰাৰ কাৰণ হ'ব নালাগে। অভিযুক্তই কেৱল দোষ স্বীকাৰ কৰাৰ বাবেই কম শাস্তিৰ বাবে আলোচনা কৰিব নোৱাৰে। সেয়ে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ নিৰ্দেশ বাতিল কৰা হয়। উচ্চ ন্যায়ালয়ে আপীলৰ মেৰিটৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি পুনৰ বিবেচনা কৰি আইন মানি চলিব লাগিব।

(২৪৫-ই-এফ-জি; ২৪৬-এ)

মদনলাল ৰাম চন্দ্ৰ দাগা ইত্যাদি বনাম মহাৰাষ্ট্ৰ চৰকাৰ, (১৯৬৮) ৩ এছ.চি.আৰ. ৩৪; মুৰলীধৰ মেঘৰাজ লয়া বনাম মহাৰাষ্ট্ৰ চৰকাৰ, [১৯৭৬] ৩ এছ.চি.চি. ৬৮৪; গণেশমল জশৰাজ বনাম গুজৰাট চৰকাৰ আৰু আন এজন, (১৯৮০) ১ ধাৰা ৩৬৩; থিপ্পাস্বামী বনাম কৰ্ণাটক চৰকাৰ, [১৯৮৩] ১ এছচিচি ১৯৪ আৰু কুষ্টিয়া পেটেল শান্তিলাল কাদেৰলাল বনাম গুজৰাট চৰকাৰ আৰু আন এজন, [১৯৮০] ৩ এছ.চি.চি. ১২০, -ৰ ওপৰত আস্থা প্ৰকাশ কৰিছিল।

মানেকা গাঙ্গী বনাম ইউনিয়ন অৱ ইণ্ডিয়া, [১৯৭৮] ১ এছচিচি ২৪৮, -ত উদ্ধৃত।

আৰ্ণল্ড: আইন প্ৰয়োগ-এন এটেম্পট এট ছ'চিয়েল ডিচেকচন, ৪২ ইয়েল, এল জে ১৯ (১৯৩২), -ত উল্লেখ কৰা হৈছে।

আপীল ক্ষেত্ৰাধিকাৰ: ফৌজদাৰী আপীল নং ১১৩১-৩২/১৯৯৯।

ফৌজদাৰী আপীল নং ২৭৪৭/১৯৮০ -গোচৰত এলাহাবাদ উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ২৮.১১.৯৭ তাৰিখৰ ৰায় আৰু আদেশৰ পৰা।

আপীলকাৰীৰ হৈ বিশ্বজিৎ সিং আৰু এ. এছ. পুণ্ডীৰ।

প্ৰতিবাদীৰ অধিবক্তাসকল- আৰ. ডি. উপাধ্যায়, কে. এল. গৌতম আৰু গিৰ্ধৰ জি. উপাধ্যায়।

আদালতৰ ৰায়দান প্ৰদান কৰে ন্যায়াধীশ স্বাহে। অনুমতি প্ৰদান কৰা হয়।

১৯৯৭ চনৰ ২৮ নৱেম্বৰত এলাহাবাদ উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ৰায়দানৰ বিৰুদ্ধে বিশেষ ছুটীৰ জৰিয়তে এই আবেদন দাখিল কৰিছে, য'ত প্লি বাগেইন গ্ৰহণ কৰা হৈছিল, ভাৰতীয় দণ্ডবিধি আইনৰ ধাৰা ৩০৪ প্ৰথম খণ্ডৰ অধীনত প্ৰতিবাদীৰ দোষী সাব্যস্ত হোৱাটো বাহাল ৰখা হৈছিল, কিন্তু শাস্তি ইতিমধ্যে প্ৰদান কৰা সময়লৈ সংশোধন কৰা হৈছিল (প্ৰতিবাদীয়ে কটাবলগীয়া প্ৰকৃত কাৰাদণ্ডৰ সময়সীমা উল্লেখ নকৰাকৈ) লগতে ৫,০০০ টকাৰ জৰিমনা বিহা হৈছিল আৰু যদি জৰিমনা আদায় নহয় তেন্তে প্ৰতিবাদীয়ে ছমাহৰ সশ্রম কাৰাদণ্ডৰ সন্মুখীন হ'ব লাগিব। প্ৰতিবাদী আৰু আন দুজনৰ বিৰুদ্ধে চেচনছ কেছ নং ২৩৩/১৯৮০-ত শ্যামাদেউক হত্যা কৰাৰ অভিযোগত ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ ৩০৭ আৰু ৩৪ নং ধাৰাত প্ৰথমে অভিযোগ উত্থাপন কৰা হৈছিল। ১৯৮০ চনৰ ২৮ নৱেম্বৰত সত্ৰ ন্যায়াধীশ বালিয়াই দিয়া ৰায়দানত ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ ৩০৪ নং ধাৰাত প্ৰতিবাদীক দোষী সাব্যস্ত কৰি আঠ বছৰৰ কঠোৰ কাৰাদণ্ড বিহা হয়। এই সিদ্ধান্তত অসন্তুষ্ট হৈ প্ৰতিবাদীয়ে উচ্চ ন্যায়ালয়ত আবেদন জনায়। শুনানিৰ সময়ত কম শাস্তিৰ বাবে আলোচনা কৰাৰ উদ্দেশ্যে বিচাৰ আদালতে লিপিবদ্ধ কৰা দোষী সাব্যস্ত হোৱাৰ তথ্যক প্ৰত্যাহান নজনোৱাৰ সিদ্ধান্ত লয়। একক ন্যায়াধীশ মালাভিয়াই এই প্ৰস্তাৱ মানি লৈ আবেদনৰ অনুমতি দিয়ে। ন্যায়াধীশগৰাকীয়ে যুক্তি দিছিল যে যিহেতু এই কাণ্ড বহু আগতেই ঘটিছিল আৰু বিচাৰাধীন কয়দী আৰু দোষী হিচাপে আপীলকাৰীয়ে ইতিমধ্যেই কিছু সময় কাৰাগাৰত কটাবলগীয়া হৈছে, গতিকে বিচাৰ আদালতে দিয়া কাৰাদণ্ডৰ বাকী থকা সময়ছোৱাক সলনি কৰাটো বাঞ্ছনীয় আছিল আৰু ওপৰত উল্লেখ কৰা ধৰণে শাস্তি সংশোধনকৰাটো বাঞ্ছনীয় আছিল। এই আবেদনসমূহ দাখিল কৰি ৰাজ্যই এই সিদ্ধান্তক প্ৰত্যাহান জনাইছে।

ইয়াৰ বাবে আমি প্ৰথমে *মদনলাল ৰাম চন্দ্ৰ দাগা ইত্যাদি বনাম মহাৰাষ্ট্ৰ চৰকাৰ*, [১৯৬৮] ৩ এছচিআৰ ৩৪ (পৃষ্ঠা নং ৩৯) গোচৰৰ সিদ্ধান্তৰ কথা উল্লেখ কৰিম, য'ত এই আদালতে ৰায় দিছিল যে-

“আমাৰ দৃষ্টিত আদালতে এই ধৰণৰ বাগেইনিঙ কৰাটো সম্পূৰ্ণ ভুল। অভিযুক্তৰ দোষৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি অপৰাধৰ বিচাৰ আৰু শাস্তি দিয়া উচিত। যদি আদালতে গোচৰৰ তথ্যৰ ক্ষেত্ৰত শিথিলতা দৰ্শাব পাৰি বুলি বিশ্বাস কৰে, তেন্তে ই লঘু শাস্তি প্ৰদান কৰিব পাৰে। কিন্তু আদালতে কেতিয়াও এনে চুক্তিৰ পক্ষ হ’ব নালাগে যাৰ দ্বাৰা তেওঁলোকৰ এজেক্টীৰ জৰিয়তে অভিযোগকাৰীৰ বাবে ধন আদায় কৰা হয়। উচ্চ ন্যায়ালয়ে গ্ৰহণ কৰা পন্থাত আমি অনুমোদন নিদিওঁ।”

আৰম্ভণিতে আমি এই ধাৰণাক স্বীকাৰ কৰিব পাৰো যে আপীলকাৰীসকলে নিজৰ দোষ স্বীকাৰ কৰাত খৰখেদা কৰিছিল যদিও প্ৰত্যাহ্বান জনোৱা স্থিতিৰ সলনি লঘু শাস্তিৰ বিষয়ে অনানুষ্ঠানিক, ত্ৰিপাক্ষিক বৃজাবুজিৰ দ্বাৰা প্ৰৰোচিত হৈছিল। বহুতো অৰ্থনৈতিক অপৰাধীয়ে আমেৰিকাত প্লি বাগেইনিং, প্লি নেগোচিয়েচন, ড্ৰেডিং আউট বা অপৰাধমূলক গোচৰৰ আপোচ বুলি জনাজাত পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰে আৰু গধুৰ কামৰ বোজাই আৱৰি ধৰা বিচাৰ দণ্ডাধীশে বন্ধ দুৱাৰৰ আঁৰত কৰা নিষ্পত্তিৰ বাবে গোপনে সন্মতি দিয়ে। অপৰাধৰ অভিযোগত অভিযুক্ত এজন ব্যৱসায়ীয়ে কাৰাগাৰৰ নিশ্চয়তা আৰু ইয়াৰ অপমানৰ সন্মুখীন হৈ জেলৰ সময় এৰাই চলাৰ বিনিময়ত দোষ স্বীকাৰ কৰি “ড্ৰেড আউট” কৰে। এই পূৰ্ব নিৰ্ধাৰিত চুক্তিবোৰে দুৰৈৰ ভুক্তভোগী আৰু নিৰৱ সমাজখনৰ বাহিৰে সকলোকে সন্তুষ্ট কৰে। অভিযুক্তই গোচৰটো প্ৰমাণ কৰাৰ দীঘলীয়া প্ৰক্ৰিয়া, আইনী জটিলতাৰ সৈতে মোকাবিলা কৰা আৰু আদালতত যুক্তি দিয়াৰ লগতে উচ্চ ন্যায়ালয়ত সম্ভাৱ্য আবেদন এৰাই চলে। নথি-পত্ৰ আৰু মানুহৰ আধিক্যৰ মাজত আন এটা গোচৰ চম্ভালাৰ বোজাৰ পৰা ৰক্ষা পোৱাৰ বাবে আদালতে সকাহ অনুভৱ কৰিছে। অভিযুক্তজন সুখী কাৰণ, দীঘলীয়া আইনী যুদ্ধই হয়তো দোষমুক্ত হোৱাৰ ক্ষীণ সুযোগ দিলেহেঁতেন, তথাপিও তেওঁ সোনকালে মুক্ত হৈ নিজৰ পুৰণি পেছালৈ ঘূৰি আহিব পাৰে। আমেৰিকাত দেখা পোৱাৰ দৰে ফৌজদাৰী গোচৰত আলোচনাৰ জৰিয়তে নিষ্পত্তিৰ সুবিধাৰ ওপৰত বিতৰ্ক কৰাটো অৰ্থহীন। আমাৰ আইনী ব্যৱস্থাত বিশেষকৈ গুৰুতৰ অৰ্থনৈতিক অপৰাধ আৰু খাদ্য সম্পৰ্কীয় অপৰাধৰ বাবে এই প্ৰথাই সমাজৰ স্বাৰ্থৰ ক্ষতি কৰে। ই সমাজৰ সিদ্ধান্তৰ বিৰুদ্ধে যায়, যিটো বাধ্যতামূলক নূন্যতম শাস্তি নিৰ্ধাৰণ কৰা আইনত প্ৰতিফলিত হয়। ইয়াৰ কৰ্তৃত্ব পৰোক্ষভাৱে দুৰ্বল কৰি আইনকো ভেঙুচালি কৰে। আমেৰিকাৰ আইনী বিশেষজ্ঞসকলৰ মতামত মিশ্ৰিত—কিছুমানে অপৰাধ স্বীকাৰোক্তি “ক্ৰয়” কৰাৰ এক অনৈতিক উপায় বুলি প্লি বাগেইনিঙক সমালোচনা কৰে, আনহাতে আন কিছুমানে অভিযুক্তৰ বাবে দ্ৰুত আৰু নিশ্চিত শাস্তি নিশ্চিত কৰাৰ উপায় হিচাপে ইয়াক ৰক্ষা কৰে:

দেৱানী গোচৰত আপোচৰ জৰিয়তে বিবাদ নিষ্পত্তি কৰিবলৈ মানুহক উৎসাহিত কৰা হয় কাৰণ আদালতলৈ যোৱাতকৈ ই এক উন্নত সমাধান। কিন্তু ফৌজদাৰী গোচৰত আইনখনে আপোচক নাকচ কৰে কাৰণ ইয়াক ভুল বা উত্তম ক্ষেত্ৰত এৰাই চলিবলগীয়া বুলি ধৰা হয়। ফৌজদাৰী গোচৰত চৰকাৰক চুক্তি কৰিবলৈ দিয়া নহয়। চৰকাৰৰ কৰ্তব্য হ’ল আইনখন কঠোৰভাৱে প্ৰয়োগ আৰু পালন কৰা। [আৰ্ল্ড : ল

এনফ'ৰ্চমেন্ট-এন এটেম্পট এট ছ'চিয়েল ডিচেকচন, ৪২ ইয়েল, এল.জে.এল ১৯
(১৯৩২)]

(জোৰ দিয়া হৈছে)

গণেশমল জশৰাজ বনাম গুজৰাট চৰকাৰ আৰু আন এজন (১৯৮০)১ এছচিটি ৩৬৩ আৰু
থিঙ্গাঙ্গামী বনাম কৰ্ণাটক ৰাজ্য (১৯৮৩)১ এছচিটি ১৯৪- গোচৰত উচ্চতম ন্যায়ালয়ে উচ্চ
ন্যায়ালয়ৰ শাস্তি বৃদ্ধিৰ সিদ্ধান্ত বাতিল কৰিছিল। আদালতে গোচৰটো সঠিক বিচাৰৰ বাবে ন্যায়িক
দণ্ডাধীশলৈ ঘূৰাই পঠিয়াইছিল কাৰণ দোষী সাব্যস্ত কৰা আৰু শাস্তি দিয়া হৈছিল প্লি বাৰ্গেইনিঙৰ
জৰিয়তে দোষ স্বীকাৰ কৰাৰ ভিত্তিত, যিটো আইনৰ অধীনত অনুমোদিত নহয়। গণেশমল জশৰাজ
(উল্লিখিত)ৰ গোচৰত উচ্চ ন্যায়ালয়ে খাদ্য ভেজালকৰণ প্ৰতিৰোধ আইন, ১৯৫৪ৰ ধাৰা
১৬(১)(ক)(i)ৰ অধীনত অপৰাধৰ শাস্তি বৃদ্ধি কৰে। উচ্চ ন্যায়ালয়ে ৰায় দিয়ে যে মূল শাস্তি
আইন মানি চলা নাছিল, যাৰ বাবে নূন্যতম তিনিমাহৰ কাৰাদণ্ড (পিছলৈ ছমাহলৈ সলনি কৰা
হৈছিল)। আদেশটো বাতিল কৰি থকাৰ সময়তে আদালতে লক্ষ্য কৰিছিল যে যেতিয়া কোনো
অভিযুক্তই দোষ স্বীকাৰ কৰে, বিশেষকৈ প্লি বাৰ্গেইনিঙৰ ফলত, তেতিয়া আদালতে প্ৰমাণসমূহ তলৰ
পৰা আৰু যান্ত্ৰিকভাৱে পৰ্যালোচনা কৰিব পাৰে, ইয়াৰ নিৰ্ভৰযোগ্যতাক সমালোচনাত্মকভাৱে মূল্যায়ন
নকৰাকৈ। অভিযুক্তই দোষ স্বীকাৰ কৰিলে আদালতে প্ৰমাণ বিশ্লেষণ কৰাৰ ধৰণ সলনি হয়।
থিঙ্গাঙ্গামী বনাম কৰ্ণাটক ৰাজ্য (১৯৮৩)১ এছচিটি ১৯৪- গোচৰত উচ্চতম ন্যায়ালয়ে কৈছিল যে
অভিযুক্ত ব্যক্তিক দোষ স্বীকাৰ কৰিবলৈ বাধ্য কৰালে সংবিধানৰ ২১ নং অনুচ্ছেদ উলংঘা হ'ব। লঘু
শাস্তিৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দি অভিযুক্তক দোষ স্বীকাৰ কৰা আৰু পিছত পিছত আপীল বা পুনৰীক্ষণত শাস্তি
বৃদ্ধি কৰাটো অন্যায়। এনে ক্ষেত্ৰত আপীল বা পুনৰীক্ষণ আদালতে দোষী সাব্যস্ত আৰু শাস্তি বাতিল
কৰি গোচৰটো বিচাৰ আদালতলৈ ঘূৰাই পঠিয়াব লাগে আৰু অভিযুক্তক নিজৰ পক্ষ ল'বলৈ অনুমতি
দিব লাগে; যদি দোষী সাব্যস্ত হয় তেন্তে উপযুক্ত শাস্তি দিব লাগে।

কাছিয়া পেটেল শান্তিলাল কোদেৰলাল বনাম গুজৰাট ৰাজ্য আৰু আন এজন (১৯৮০) ৩
এচ.চি.চি ১২০ গোচৰত উচ্চতম ন্যায়ালয়ে প্লি বাৰ্গেইনিঙৰ তীব্ৰ বিৰোধিতা কৰিছিল। আদালতে
ৰায় দিয়ে যে প্লি বাৰ্গেইনিং অসাংবিধানিক আৰু অবৈধ কাৰণ ইয়াৰ ফলত দুৰ্নীতি, অন্যায় চুক্তি,
ন্যায় ব্যৱস্থাৰ ক্ষতি হ'ব পাৰে। এই গোচৰত দণ্ডাধীশে বিচাৰ, প্ৰতিৰক্ষা আৰু দণ্ডাধীশৰ মাজত
হোৱা প্লি বাৰ্গেইনিঙৰ ভিত্তিত ১৯৫৪ চনৰ খাদ্য ব্যভিচাৰ প্ৰতিৰোধ আইনৰ ধাৰা ১৬(১)(ক)(i)
আৰু ধাৰা ৭ৰ অধীনত অভিযুক্তক দোষী সাব্যস্ত কৰে। অভিযুক্তই অতি লঘু শাস্তি লাভ কৰিছিল—
আদালতৰ অধিবেশন শেষ নোহোৱালৈকেহে জেলৰ সময় আৰু সামান্য জৰিমনা। এই নিৰ্দেশৰ বিষয়ে
উচ্চ ন্যায়ালয়ে অৱগত হোৱাৰ লগে লগে নিজাববীয়াকৈ (suo motu) পুনৰীক্ষণ আৰম্ভ কৰি
অভিযুক্তক তেওঁৰ শাস্তি কিয় বৃদ্ধি কৰিব নালাগে সেই বিষয়ে বুজাবলৈ কয়। উচ্চ ন্যায়ালয়ে এই
শাস্তি বৃদ্ধি কৰি অভিযুক্তক তিনি মাহৰ কাৰাদণ্ড আৰু ৫০০ টকা জৰিমনা বিহা হয়। অভিযুক্তই

এই সিদ্ধান্তৰ বিৰুদ্ধে উচ্চতম ন্যায়ালয়ত আবেদন জনায়। উচ্চতম ন্যায়ালয়ে ৰায় দিয়ে যে বিচাৰ, প্ৰতিৰক্ষা আৰু দণ্ডাধীশৰ মাজত হোৱা স্বীকাৰোক্তিৰ বাবে অভিযুক্তই দোষ স্বীকাৰ কৰাৰ ওপৰত সম্পূৰ্ণৰূপে দোষী সাব্যস্ত কৰা হৈছে। আদালতে কয় যে-

“এইটো নিশ্চিত যে প্লি বাগেইনিঙৰ ফলত হোৱা দোষ স্বীকাৰৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি দোষী সাব্যস্ত কৰা কৰাটো সমৰ্থন কৰিব নোৱাৰি। লঘু শাস্তিৰ প্ৰতিশ্ৰুতিৰে অভিযুক্ত ব্যক্তিক দোষ স্বীকাৰ কৰিবলৈ দিয়াটো ৰাজহুৱা নীতিৰ বিৰুদ্ধ। এনে প্ৰথা অন্যায়, অযুক্তিকৰ আৰু সংবিধানৰ ২১ নং অনুচ্ছেদ উলংঘা কৰা, যিটো *মানেকা গাঙ্কী বনাম ভাৰতবৰ্ষ* (১৯৭৮) ১ এছচিচি ২৪৮- গোচৰত ব্যাখ্যা কৰা হৈছে। ই দীঘলীয়া, ব্যয়বহুল আৰু অভাৱনীয় বিচাৰৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ নিৰীহ ব্যক্তিক দোষ স্বীকাৰ কৰিবলৈ হেঁচা দি ন্যায় ব্যৱস্থাক দুৰ্নীতিগ্ৰস্ত কৰে। এই প্ৰক্ৰিয়াৰ ফলত ন্যায়াধীশসকলে নিৰীহ লোকক দোষী সাব্যস্ত কৰিব পাৰে বা দোষীক লঘু শাস্তি প্ৰদান কৰিব পাৰে, যাৰ ফলত আইনক ভেঙুচালি কৰা হয় আৰু ব্যভিচাৰ বিৰোধী আইনসমূহৰ উদ্দেশ্যক পৰাস্ত কৰা হয়। যাৰ উপৰিও ই দুৰ্নীতিক উৎসাহিত কৰে আৰু ন্যায়ৰ মানদণ্ড দুৰ্বল কৰে। গতিকে বিচাৰ আৰু দণ্ডাধীশৰ সৈতে প্লি বাগেইনিঙৰ ফলত দোষ স্বীকাৰৰ ভিত্তিত যিকোনো দোষী সাব্যস্ত হোৱাটো অসাংবিধানিক আৰু অবৈধ।”

এইটো স্পষ্ট যে প্লি বাগেইনিঙৰ ভিত্তিত অপৰাধমূলক গোচৰৰ সিদ্ধান্ত ল'ব নোৱাৰি। তথ্য আৰু প্ৰমাণৰ ভিত্তিত আদালতে সিদ্ধান্ত ল'ব লাগিব। যদি অভিযুক্তই দোষ স্বীকাৰ কৰে তেন্তে আদালতে উপযুক্ত শাস্তি প্ৰদান কৰিব লাগে। যেতিয়া গোচৰটোৰ আপীল বা পুনৰীক্ষণ কৰা হয়, তেতিয়া আদালতে প্ৰমাণৰ ভিত্তিত অভিযুক্তজন দোষী নেকি সেইটো নিৰ্ণয় কৰিব লাগিব। যদি অভিযুক্তজন দোষী হয় তেন্তে আদালতে উপযুক্ত শাস্তি প্ৰদান কৰিব বা বাহাল ৰখা উচিত। যদি অভিযুক্ত বা তেওঁলোকৰ অধিবক্তাই দোষী সাব্যস্ত কৰাটোক প্ৰত্যাহ্বান জনোৱা নাই তেন্তে আদালতে নিশ্চিত কৰিব লাগিব যে এই সিদ্ধান্ত প্ৰমাণৰ দ্বাৰা সমৰ্থিত। এনে ক্ষেত্ৰত অভিযুক্তই কৰা অপৰাধৰ সমানুপাতিক শাস্তি প্ৰদান কৰাটো প্ৰয়োজনীয়। কেৱল দোষ স্বীকাৰ কৰাটোৱেই শাস্তি হ্রাস কৰাৰ কাৰণ হ'ব নালাগে, আৰু অভিযুক্তই কেৱল দোষ স্বীকাৰ কৰাৰ বাবেই লঘু শাস্তি বিচাৰিব নোৱাৰে।

ইয়াৰ ফলস্বৰূপে আপীলৰ অনুমতি দিয়া হয়। উচ্চ ন্যায়ালয়ে গৃহীত কৰা ২৮ নৱেম্বৰ, ১৯৯৭ তাৰিখৰ বিবাদিত আদেশ বাতিল কৰা হয়। উচ্চ ন্যায়ালয়ক আইন অনুসৰি গোচৰৰ ভিত্তিত সিদ্ধান্ত ল'বলৈ নিৰ্দেশ দিয়া হৈছে।

আপীলৰ অনুমতি দিয়া হ'ল।

DISCLAIMER

"The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation".

“স্থানীয় ভাষালৈ অনূদিত এই ৰায় গোচৰত জড়িত পক্ষই বুজি পোৱাৰ উদ্দেশ্যে সীমিত ব্যৱহাৰৰ বাবেহে। ইয়াৰ বাদে অন্য ক্ষেত্ৰত অনূদিত ৰূপ ব্যৱহৃত নহ’ব। সকলো ব্যৱহাৰিক আৰু বিভাগীয় কামৰ লগতে ৰায়ৰ কাৰ্যকৰীকৰণ আৰু ৰূপায়নৰ ক্ষেত্ৰতো এই ৰায়ৰ ইংৰাজী সংস্কৰণটোৱেই সঠিক বিবেচিত হ’ব।“